

2015. – Međunarodna godina tla (kratak osvrt)

TLO kao iskonsko dobro – uvjet opstanka – pretpostavka budućnosti

Od samih početaka Čovjekovih spoznavanja kauzalnosti okolišnih čimbenika, odnosno od prvog njegovog svjesnog zadiranja u tlo s ciljem uzgoja nove biljke (sjetva/sadnja – iščekivanje, ubiranje i konzumacija novog uroda) Čovjek se ukalupljuje u formu *circulus vitiosus* svoje djelatnosti. U današnje vrijeme tlo definiramo na različite načine, a svakom od njih kao da pokušavamo naglasiti njegovu nemjerljivu vrijednost i sjevremenost. No, činjenično je i danas točno "busanje u prsa" ističući kako je tlo nacionalno blago nemjerljive vrijednosti i istinski uvjet našeg opstanka.

Odakle onda proizlaze pogrešne, netočne pa čak i opasne manipulacije "...našim najsvetijim blagom...?". Kao odgovor ponudio bih po meni jedini prihvatljivi odgovor (jer drugi si ne mogu niti zamisliti), a to je *ljudsko neznanje, nesvjesnost i nesavjesnost u primjeni različitih mjera i postupaka s ciljem svladavanja i pokoravanja baznog atributa egzistencije "per se"*.

Dekadentnost i iluminativnost ideja i postupaka s tlom i po tlu, isprepliću se i međusobno prožimaju tijekom cijele naše povijesti, a ova je povijesna "igra" izrodila naše današnje poimanje tla kroz definiranje njegovih funkcija. Čemu bi one služile? Pa upravo tome – definiranju naših misli i spoznaja u nama logične okvire, ali i kao podsjetnik kako naša egzistencija, bila ona organsko-prirodna ili društveno-povijesna, ovisi upravo o tlu. Dakle, to su slijedeće funkcije tla: proizvodna, filtersko-pufersko-transformacijska, genofondska, infrastrukturna, sirovinska, geogena i kulturna, a njihova višeznačna uloga bi se moglo svesti na jednostavnu i obvezujuću misao "čuvajmo naša tla" jer ona su naše ishodište, mogući put i zasigurno naše konačište. Iz prethodnog se uočava kako je tlo *uvjetno obnovljiv prirodni* resurs, a uvjetnost iz ove relacije u najvećem broju slučajeva određujemo sami, svojim djelovanjem, pretjeranim djelovanjem ili često puta ne djelovanjem.

Kakvo je stanje naših tala (prvenstveno mislim na tla hrvatske)? Često se volimo definirati kao zemlja velikih mogućnosti, zdravih tala, čiste vode....Međutim, i ovdje se osjeti *human touch* s povećim brojem varijabli u misli i djelu, bilo pozitivnih ili negativnih. Činjenično vrijedi, a kao dobar recept prokušano je nebrojeno puta, kako nešto dobro može biti još i bolje. S tim u vezi, obično volim navesti pet glavnih postulata opterećenosti hrvatske poljoprivrede, s vrlo "mlakim" varijablama sinergizma (a opet vrlo vrijednih na kojima bi trebalo a i vrijedi raditi): tradicija, tehnika, tehnologija, znanost i znanje. Zbog ovih je "utega" visok proizvodni potencijal poljoprivrednih tala u našem hrvatskom agroekološkom okružju, još uvijek je u disproporciji s realno ostvarivim postignućima.

Neuređenost naših tala predstavlja ozbiljan ograničavajući faktor daljnjem gospodarskom, socijalnom i inom razvoju zemlje. Indicirani problemi (velika parceliranost – usitnjenost poljoprivrednih površina (posjeda), nasljeđivanje, veliki udio poljoprivrednog aktivnog stanovništva, starenje poljoprivrednih domaćinstava, niska razina znanja (obrazovanosti) poljoprivrednih proizvođača – tradicionalni pristup, slabija tehničko-tehnološka opremljenost, niska implementacija znanosti, neorganiziranost-nestabilnost poljoprivredne proizvodnje (nesigurnost), neorganiziranost-nestabilnost tržišta poljoprivrednih proizvoda i usluga, slaba razvojna strategija, niska i neadekvatna ulaganja, loša ekonomska politika u poljoprivredi, smanjenje proizvodnje – niska produktivnost (uzrok-posljedica =

uvoz)), moraju se konačno početi rješavati kako bi smo uhvatili korak s najrazvijenijim zemljama Europe koje su svoja tla uredili na suvremeni način.

Poruku koju nam je za budućnost odaslao naš akademik Mihovil Gračanin, ne tako davne 1942. godine: *"Hrvatski narod u pravom smislu riječi "živi od zemlje", na svom dijelu pedosfere zasnovao je on svoj život u prošlosti, a izgrađivat će ga i u budućnosti. Tla Hrvatske najveće su blago hrvatskog naroda; nepresušivi su izvor njegovih snaga i temelj hrvatske domovine..."*, ostavljam za kraj kao svjetionik svevremenosti i snazi sprege hrvatskog naroda i njegovog najvećeg nacionalnog blaga, tla.

Prof. dr. sc. Danijel Jug